

O'QUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI ZAMONAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK MAZMUNI

*Holikulova Feruza Xasanovna,
Navoiy davlat pedagogika instituti (PhD)*

Annotatsiya. Ushbu maqola zamonaviy ta'lim metodologiyalari orqali o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini shakllantirish uchun zarur bo'lgan pedagogik tarkibni o'rganadi. Ushbu zamonaviy yondashuvlarning nazariy asoslari va amaliy tatbiqini o'rganib chiqib, biz o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyalarni qanday qilib samarali tarzda tarbiyalash haqida har tomonlama tushuncha berishni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: aloqa maxorati, pedagogik yondashuvlar, konstruktivizm nazariyasi, ijtimoiy ta'lim nazariyasi, hamkorlikda o'qitish nazariyasi, loyihaga asoslangan ta'lim, qaytarilgan sinf, gamifikatsiya

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАЦИОННЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ

*Холикулова Феруза Хасановна,
Навоийский государственный педагогический институт (PhD)*

Абстракт. В данной статье рассматривается педагогическое содержание, необходимое для формирования коммуникативных навыков студентов посредством современных образовательных методик. Изучив теоретические основы и практическое применение этих современных подходов, мы стремимся дать комплексное понимание того, как эффективно воспитывать коммуникативную компетентность студентов.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, педагогические подходы, конструктивистская теория, теория социального обучения, теория кооперативного обучения, проектное обучение, перевернутый класс, геймификация.

PEDAGOGICAL CONTENT OF FORMING STUDENTS' COMMUNICATION SKILLS BASED ON MODERN APPROACHES

*Holikulova Feruza Khasanovna,
Navoi State Pedagogical Institute (PhD)*

Abstract. This article examines the pedagogical content necessary for the formation of students' communication skills through modern educational methodologies. Having studied the theoretical foundations and practical application of these modern approaches, we aim to provide a comprehensive understanding of how to effectively educate students' communicative competence.

Key words: communication skills, pedagogical approaches, constructivist theory, social learning theory, cooperative learning theory, project-based education, flipped classroom, gamification

Kirish. 21-asrning tez rivojlanayotgan landshaftida samarali muloqot qobiliyatlari shaxsiy, akademik va kasbiy muvaffaqiyatning asosiga aylandi. Fikrlarni aniq ifodalash, faol tinglash va mazmunli muloqot qilish qobiliyati hamkorlik va aloqadorlikni qadrlaydigan dunyoda juda muhimdir. Shunday ekan, o'quvchilar o'rtasida ushbu muhim ko'nikmalarni shakllantirishda ta'lim muassasalari zimmasiga katta mas'uliyat yuklanadi.

Ko'pincha eslab o'rganish va passiv o'qitishga tayanadigan muloqot qobiliyatlarini o'rgatishning an'anaviy yondashuvlari endi etarli emas. Zamonaviy ta'lim paradigmalari faol, o'quvchilarga yo'naltirilgan ta'lim muhitini ta'kidlaydi, ular ishtirok etish va o'zaro ta'sirga yordam beradi. Ushbu yondashuvlar aloqa nafaqat ma'lumotni uzatish, balki tushunish va ma'no yaratishning dinamik jarayonini o'z ichiga olishini tan oladi.

Xususan, biz turli xil innovatsion strategiyalarni, masalan, Loyihaga asoslangan ta'lim, o'zgartirilgan sinf modeli, o'yinlashtirish va texnologiya bilan ta'minlangan o'rganishni ko'rib chiqamiz. Ushbu usullar talabalarni faol jalb qilish, hamkorlikda o'rganishni rivojlantirish va muloqotni osonlashtirish uchun texnologiyaning kuchidan foydalanish uchun mo'ljallangan. Ushbu yondashuvlarning o'quv

dasturiga integratsiyalashuvi ta'lim tajribasini o'zgartirib, uni zamonaviy dunyo talablariga talabalarni tayyorlashda yanada dolzarb va samaraliroq qiladi.

Bundan tashqari, ushbu maqola texnologik yutuqlarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga ta'sirini ta'kidlaydi. Raqamli vositalar va platformalar paydo bo'lishi bilan talabalar turli xil va dinamik usullarda o'zlarining muloqot qobiliyatlarini mashq qilish va oshirish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarga ega. Shuningdek, biz ushbu zamonaviy yondashuvlarni amalga oshirish bilan bog'liq muammolar va echimlarni ko'rib chiqamiz, o'qituvchilarning mumkin bo'lgan to'siqlarni yo'naltirish va engib o'tish uchun yaxshi jihozlanganligini ta'minlaymiz.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarda muloqot ko'nikmalarini shakllantirish ko'p qirrali ish bo'lib, nazariya, amaliyot va innovatsiyalarni puxta o'ylash talab qiladi. Ushbu zamonaviy strategiyalarni o'zlashtirib, o'qituvchilar nafaqat o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini oshiribgina qolmay, balki ularni kelajakning murakkabliklari va imkoniyatlariga tayyorlaydigan o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Talabalarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish samarali pedagogik yondashuvlarni tushunish va amalga oshirish uchun mustahkam asosni ta'minlovchi bir qancha ta'lim nazariyalarida chuqur ildiz otgan. Bu nazariyalar o'zaro ta'sir, ijtimoiy ta'lim va o'quv jarayoniga faol jalb qilishning muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu bo'limda muhokama qilinadigan asosiy nazariy asoslar konstruktivistik nazariya, ijtimoiy ta'lim nazariyasi va hamkorlikda o'rganish nazariyasini o'z ichiga oladi.

Konstruktivistik nazariya, birinchi navbatda, Jan Piaget va Lev Vygotskiyning ishlari bilan bog'liq bo'lib, o'quvchilar o'zlarining dunyo haqidagi tushunchalari va bilimlarini tajriba va bu tajribalar ustida fikr yuritish orqali faol ravishda qurishlarini ta'kidlaydilar.

Albert Bandura tomonidan ilgari surilgan "Ijtimoiy ta'lim nazariyasi" ta'lim jarayonida ijtimoiy o'zaro ta'sirning rolini ta'kidlaydi. Ushbu nazariyaga ko'ra, odamlar boshqalarni kuzatish orqali yangi xatti-harakatlar, ko'nikmalar va munosabatlarni o'rganadilar. Bu nazariya o'quv jarayonida modellashtirish, taqlid qilish va mustahkamlashning muhimligini ta'kidlaydi.

Asosiy tamoyillar:

- Kuzatuv asosida o'rganish: Talabalar o'qituvchilar, tengdoshlar va namunalar kabi malakali muloqotchilarni kuzatish va ularga taqlid qilish orqali muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin.
- Taqlid va modellashtirish: O'qituvchilar samarali muloqot xatti-harakatlarini modellashtirishi mumkin, keyin o'quvchilar taqlid qilishi va amaliyotga tatbiq etishi mumkin.
- Ijtimoiy mustahkamlash: Tengdoshlar va o'qituvchilar tomonidan ijobiy mustahkamlash talabalarni o'zlarining muloqot qobiliyatlarini mashq qilishni davom ettirishga va takomillashtirishga undashi mumkin.

Hamkorlikdagi ta'lim nazariyasi o'quv jarayonida jamoaviy ish va tengdoshlarning o'zaro munosabatlari muhimligini ta'kidlaydi. Bu nazariya o'rganish tabiatan ijtimoiy jarayon bo'lib, boshqalar bilan hamkorlik qilish bilimlarni chuqurroq anglash va ko'proq saqlanishiga olib kelishi mumkin degan fikrga asoslanadi.

Asosiy tamoyillar:

- Guruhda ishlash: o'quvchilarni guruh faoliyatiga jalb qilish fikr almashish, tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.
- Tengdoshlarning o'zaro ta'siri: Talabalar o'z tengdoshlari bilan muloqot qilishlari va ulardan o'rganishlari, muhokama qilish, munozaralar va o'zaro yordam uchun imkoniyatlar yaratganda, o'rganish yaxshilanadi.
- Umumiy maqsadlar: Talabalar umumiy maqsadlar sari birgalikda ishlaganda, jamiyat va umumiy mas'uliyat hissini uyg'otganda, hamkorlikdagi o'quv muhiti eng samarali hisoblanadi.

Pedagogik yondashuvlarda nazariyalarning integratsiyasi

Ushbu nazariy asoslarni birlashtirgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga kompleks yondashuvni yaratishi mumkin. Ushbu nazariyalarga mos keladigan zamonaviy pedagogik strategiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL): Talabalarni tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilishni talab qiluvchi faol, real loyihalarga jalb qilish orqali konstruktivistik nazariyaga mos keladi.
- Flipped Classroom: Talabalarga o'quv mazmuni bilan o'z tezligida shug'ullanish va interaktiv, hamkorlikdagi faoliyat uchun dars vaqtidan foydalanish imkonini berib, konstruktiv va ijtimoiy ta'lim nazariyalarini qo'llab-quvvatlaydi.

- Gamifikatsiya: Samarali muloqot xatti-harakatlarini qiziqarli tarzda modellashtirish va mustahkamlash uchun o'yin elementlaridan foydalangan holda ijtimoiy ta'lim nazariyasiga asoslanadi.
- Texnologiya bilan kengaytirilgan ta'lim: Faol o'rganish, ijtimoiy o'zaro ta'sir va hamkorlikni qo'llab-quvvatlovchi raqamli vositalarni taqdim etish orqali uchta nazariyani osonlashtiradi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar orqali o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish konstruktivizm nazariyasi, ijtimoiy ta'lim nazariyasi va hamkorlikda ta'lim nazariyasi tamoyillari bilan chuqur ildiz otgan. Ushbu nazariy asoslarni tushunish va qo'llash orqali o'qituvchilar muhim muloqot qobiliyatlarining o'sishiga yordam beradigan dinamik va samarali o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Xulosa. Talabalarning muloqot qobiliyatlarini shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, bugungi o'zaro bog'liq dunyoda shaxsiy, akademik va kasbiy muvaffaqiyat uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Konstruktivizm nazariyasi, ijtimoiy ta'lim nazariyasi va hamkorlikda o'qitish nazariyasi tamoyillaridan foydalangan holda o'qituvchilar innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali ushbu ko'nikmalarni samarali oshirishlari mumkin.

Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL), teskari sinf modeli, o'yinlashtirish va texnologiyaga asoslangan ta'lim kabi zamonaviy strategiyalar o'quvchilar o'quv jarayonida faol ishtirok etishi mumkin bo'lgan dinamik va interaktiv muhitni ta'minlaydi. Ushbu yondashuvlar nafaqat muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi, balki tanqidiy fikrlash, hamkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi.

Ta'limda texnologiyaning integratsiyalashuvi talabalarning muloqot ko'nikmalarini mashq qilish va takomillashtirish imkoniyatlarini yanada oshiradi. Raqamli vositalar va platformalar real vaqt rejimida o'zaro ta'sir qilish, shaxsiylashtirilgan o'rganish tajribasi va keng manbalardan foydalanish uchun noyob imkoniyatlarni taklif etadi. Biroq, ushbu yondashuvlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'quv dasturlarini puxta ishlab chiqish, o'qituvchilarning etarli darajada tayyorgarligi, samarali baholash va qayta aloqa mexanizmlarini ishlab chiqish kerak.

Resurs cheklanganligi, o'qituvchining qarshilik ko'rsatishi va baholashdagi qiyinchiliklar kabi qiyinchiliklarga qaramasdan, o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik strategiyalarning foydalari katta. Ushbu muammolarni strategik rejalashtirish va qo'llab-quvvatlash orqali hal qilish orqali o'qituvchilar talabalarni kelajak talablariga tayyorlaydigan boyitilgan o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy yondashuvlar asosida o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik mazmuni ta'limdagi transformativ siljishni ifodalaydi. Faol, hamkorlikda va texnologiya takomillashtirilgan ta'lim usullarini qo'llash orqali o'qituvchilar talabalarni tez o'zgaruvchan dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan muloqot qobiliyatlari bilan jihozlashlari mumkin. Ushbu sohadagi davomli izlanishlar va innovatsiyalar ushbu yondashuvlar samaradorligini yanada oshiradi, ta'limning dolzarb va ta'sirchanligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Asset, A., Gabdyl-Samatovich, T. D., Ospanova, B., Begaidarova, R., & Balkiya, M. (2015). Modern pedagogical technologies in communicative competence formation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 182, 37-40.
2. Karasheva, Zhanar, Amina Amirova, Larissa Ageyeva, Mariya Jazdykbayeva, and Elmira Uaidullakzy. «Preparation of Future Specialists for the Formation of Educational Communication Skills for Elementary School Children.» *World Journal on Educational Technology: Current Issues* 13, no. 3 (2021): 467-484.
3. Marynchenko, H., Biriuk, L., Korsikova, K., Polozova, O., & Vergolyas, M. (2022). Ways to Improve the Communicative Skills of Pedagogical Specialties Students in the Higher Educational Institutions. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(6).